פרוטוקול מס' 1

ועדה מייעצת לבחינת כללי לשכת העיתונות הממשלתית לעניין תעודות לע"מ
<u>יום ראשון, 18 במרץ 2018, שעה 18:00</u>

<u>משתתפים/ות:</u>

<u>חברי הוועדה:</u>

פרופ' מיכאל בירנהק	--	הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב, יו"ר הוועדה
פרופ' קרין נהון	--	המרכז הבינתחומי הרצליה, נשיאת איגוד האינטרנט
עו"ד משה כהן	--	דובר משרד המשפטים
גב' שירה מרגלית	--	יו"ר אתר "סלונה"
גב' כרמית ספיר-ויץ	--	עיתונאית ומפתחת תוכן

צוות לע"מ

מר ניצן חן	--	מנהל לשכת העיתונות הממשלתית (לע"מ)
גב' אורנה אדלברג-כשר	--	מנהלת תחום עיתונות עברית, לע"מ
עו"ד רונית ברמן מכליס	--	לשכה משפטית, משרד ראש הממשלה
מר אריאל איתן	--	מנהל מחלקת ניו מדיה, לע"מ
גב' ליהי שפירא	--	מנהלת תוכן, לע"מ

<u>רישום:</u>
אביב מלין, סטודנט, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב

[הערות שמופיעות בסוגריים מרובעים הוספו בתמלול זה להבהרת ההקשר]

מיכאל בירנהק
ברוכים הבאים, ערב טוב. בהסכמת הכל, נקליט את הדיון, נתמלל אותו, והדברים יהיו פומביים בהמשך.

--- הסכמה של המשתתפים/ות ---

ניצן חן

המוטו המרכזי הוא לקחת את הכללים של 2013 ולראות מה רלוונטי או לא לשנת 2018. צוות לע"מ רוצה ללוות את הוועדה. הם אלה שייאלצו לעבוד עם הכללים ככל שיוחלט לשנות אותם ולכן חשוב שילוו את הוועדה.

אני ממש מקווה שהוועדה המייעצת שבחרנו אותה תקבל החלטה, מה שלא תקבל, שתהיה פה אחד. כלומר, עדיף לוותר, וכולכם דעתניים -- ולהתכנס לקונצנזוס ולא להיכנס למה שהיה ב-2013 כששם הייתה דעת מיעוט. חשוב שתהיה החלטה פה אחד.

מיכאל בירנהק

קיבלנו את המינוי. מצד אחד הוא מנוסח בצורה נקודתית וצרה ומתעסק בעניינים של הניו מדיה. מצד שני יש סעיף סל, כך שאם אנחנו נוגעים בסוגיות אחרות לא נגיד שידינו כבולות -- אך זה לא אומר שצריך לפתור את כל בעיות העולם - - -

ברור שיש שאלה עקרונית יסודית שצריך לשים אותה על השולחן על ההתחלה - - -

שירה מרגלית

במבט צופה פני עתיד צריך להוסיף את טלגרם.

מיכאל בירנהק

בצד העקרוני יש את הבעיה העקרונית שצריך לשים אותה על השולחן על ההתחלה ולראות איך אנחנו מתמודדים איתה. היא לא בעיה חדשה. היא עלתה בוועדה הקודמת [משנת 2011] והיא - מה פתאום שהממשלה או המדינה תחליט מיהו ומיהו לא עיתונאי.

ברמה העקרונית, כידוע לנו אין רישוי למקצוע העיתונות, ולא יהיה רישוי, וטוב שכך. התעודה אינה תעודת עיתונאי בעקבות הוועדה הקודמת אלא תעודה של לע"מ. ועדיין -- כשלע"מ נותנת תעודה ל-א ולא ל-ב ואומרת שאתה זכאי ואתה לא זכאי, יש חשש שבצורה עקיפה היא כן קובעת מיהו עיתונאי ומיהו לא.

בעולם שכולו טוב, העיתונאים היו מסדירים את עצמם אבל זה לא קורה. אנחנו יכולים לשער למה זה לא קורה. אנחנו לא ועדה לבחינת העיתונות באשר היא. יש פיצול בין מועצת העיתונות לבין אגודת העיתונאים ולאיגוד העיתונאים, ומי שרואים את עצמם כעיתונאים בניו מדיה לאו דווקא חברים בארגונים האלה, אולי כי לא רוצים או שלא רוצים אותם שם.

זהו המצב הנתון. העיתונות לא מסדירה את עצמה בהיבט הזה. אז נוצר צורך להסדיר את הממשק בין גורמי השלטון השונים שעובדים מול עיתונאים ומול מי שרוצים להיחשב כעיתונאים. המטרה שלנו להסדיר את הממשק הזה בהיבט של התעודה – שבו אנשים שהם עיתונאים ומי שרוצים להיחשב כעיתונאים יש להם ממשק עם השלטון.

משה אמר לי מקודם [לפני תחילת הישיבה] איפה בדיוק הצרכים של התעודה. אנחנו שומעים שהתעודה מקלה על הגישה לכל מיני מקומות אבל הייתי רוצה להבין טוב יותר למה משמשת התעודה -- כניסה

למסע"ת? משתמשים בתעודה בתור מסנן? או לדברים אחרים שלא מתייחסים לתעודה? האם משרדי הממשלה משתמשים בה כאינדיקציה או שלא? קבוצות וואטסאפ – כשדובר מכניס עיתונאים לקבוצת וואטסאפ – מהם השיקולים? האם בכנסת מתייחסים לתעודה או לא? אם מתברר לנו שמהצד השלטוני לא משתמשים בתעודה, אפשר לסגור את העניין בהיבט הזה ואז הלשכה תמשיך לעבוד מול העיתונאים הזרים. אבל אם מתברר שכן יש צורך של משרדי הממשלה במישהו שיעזור להם -- מי ראוי לקבל את השירות שלהם ומי לא, בזה אני חושב שאנחנו יכולים לנסות לעזור.

נקבע את גבולות הגזרה. בוועדה הקודמת דיברו על פרילנסרים ועל יוצרים דוקומנטריים. אני לא חושב שצריך לדון בזה. כן גם לגבי עיתונאי חוץ, אלא אם כן נראה צורך לכך - - -

<u>קרין נהון</u>

מקריאת החומרים, השאלה שצריכה להישאל היא למה צריך באמת תעודת עיתונאי. כי יכול להיות שבכל משרד ממשלתי שעובדים עם דוברים יש להם חוקים פרטניים לגבי מי צריך להשתתף באירועים של המשרד, ומשתמשים בתעודה כסוג של מסנן. אבל אם באמת המדד הוא לא אחיד פר כל משרד יכול להיות שצריך להתמקד רק באוכלוסייה שנוסעת לחו"ל ובאה מחו"ל.

צריך שנתייחס גם לקריטריונים הארכאיים לגבי תעבורה באתרים כאינדיקטור קובע. במיוחד היום בעידן של רשתות חברתיות כשטלגרם וואטסאפ הן פלטפורמות חזקות – ולמעשה האתרים -- זולת Ynet וישראל היום -- התנועה אליהם ירדה פלאים.

לדוג' אני כותבת בלוג בשם "שומרת סף", אך כיום אני מעלה את כל התכנים ברשתות החברתיות [ורק מעט תכנים בבלוג עצמו, וכמוהן שזה משפיע על התעבורה של האתר]. אנחנו צריכים באמת קריטריונים שמצד אחד – מקילים על אנשים שזה מקצועם והם רוצים לקבל את התעודה ולא הולכים בתלם לפי "אמצעי תקשורת" – ומצד שני אתה לא רוצה שכל אדם שקורא לעצמו עיתונאי יתנפל על כל הדוברים של משרדי הממשלה.

אבל לא בטוח שלע"מ צריכה להיות שומרת הסף כאן. יכול להיות שהדוברים במשרדים השונים צריכים להיות שומרי הסף או אנשי המפתח בתוך המשרדים עצמם ובכך לתעודה יהיה שימוש לגמרי אחר ממה שאנחנו עושים בו.

<u>שירה מרגלית</u>

השאלה היא מעבר ללמה צריך באמת את תעודת העיתונאי.

תחת סעיף מקצועות התקשורת ישנן הגדרות כגון: מפעיל גנרטור, חזאי, חשמלאי, גרפיקאי – ולא סביר שהם יקבלו תעודה. מצד אחד עושים קושי מאוד גדול לאדם שיש לו 150 אלף עוקבים בפייסבוק ומעלה תכנים אקטואליים, לעומת מפעיל גנרטור שנותנים לו תעודה בקלות. לי בסלונה לדוגמא יש תעודת עיתונאי מתוקף ההגדרות שאנו עומדים בהם כגוף תקשורת. אולי צריך לחדד את זה ולהרחיב כי אם זה קיים ואנשים חפצים בזה אולי צריך לתת לזה יותר תוכן שבאמת אנשים ירצו את התעודה כי יש העדפה למי שמחזיק את הכרטיס וזה יאבד מהעניין של הסטטוס שלו לאורך זמן אם לא יהיה לזה באמת ערך.

העניין הדיגיטלי הוא לא פשוט. התייעצתי על כך וברור שההגדרות הן בעייתיות. אני יודעת שהיו ניסיונות ויכוחים -- ואני מדלגת על העניין 'למה גוף ממשלתי צריך לטפל בזה' ומעדיפה להיות מאלה שיושבים וחושבים למה זה נכון ומהם הקריטריונים מאשר לדון בהאם זה התפקיד של גוף ממשלתי כן או לא.

הקריטריונים בעייתיים. לצורך העניין – אלדד יניב הוא סוג של עיתונאי. בכל יום הוא מעלה שלושה פוסטים ועוסק באקטואליה. יש לו מקורות. מביא סיפורים. יש לו טונות של עוקבים ולצורך העניין נניח עכשיו שהוא מבקש תעודה – לפי הקריטריונים מגיע לו. ולכן – העניין הזה הוא לדעתי הדבר שצריך לפצח אותו. ועוד פעם, יש אנשים חזקים בפייסבוק אבל אין להם אתר. לעומתם יש אנשים נורא חזקים בטוויטר. אם עמית סגל לא יעבוד מחר בערוץ 2, ויש לו 450 אלף עוקבים בטוויטר והוא מאוד חשוב, אז האם הוא צריך להחזיר את התעודה? צריך להסתכל על כל הגדרת הכללים מחדש. לא לקחת מה שהיה ב-2013 ולעדכן, אלא לעשות פריש מיש כי פלטפורמות נולדות ויורדות. יכול להיות שסנפצ'ט לא יהיו בעוד

שנתיים, ויכול להיות שטלגרם תהיה פלטפורמה אורחת. אחד הדברים שצריך לקבוע הוא שהתעודה צריכה להינתן בכל פעם לשנה-שנתיים בגלל קצב השינויים – ולבחון כל פעם את הפלטפורמות מחדש. זה הדבר המטריד ואין לי סימני קריאה.

כרמית ויץ-ספיר

כמה דברים מעסיקים אותי.

האחד, ההיצמדות להגדרות הכמותיות על חשבון האיכות -- זה בא על בסיס הימנעות מהגדרות ערכיות. אולי לא כדאי להמשיך ולהתעלם מזה.

הדבר השני הוא פרילנסרים. במודל הזה שמונהג בכל כלי התקשורת חלפו ימי החוזים של פועלי הדפוס בידיעות אחרונות – שצריך למכור בית דפוס כדי לתת להם פיצוי אחרי 30 שנות עבודה. המודל הרזה הולך ומונהג -- הרוב מושתת על פרילנסרים. כלומר – אפשר לספור על כמה ידיים את בעלי החוזים. אני לא מדברת בכלל על החלוקה, זה כמו בעולם שלישי – יש משכורות עתק מול משכורות רעב. צריך לדבר על מי מקבל תעודת עיתונאי. יצא לי לשמוע על קשיים שלע"מ הערימו על אנשים שהם חד משמעית עיתונאים. לדוגמה, צלם עיתונות שנורא קל לבחון באמת את ההשתתפות שלו בזירה הזאת שנקראת התקשורת. זה לא סיפור, צריך לעשות עליו גוגל, שהיה לו קשה להוציא תעודה.

אורנה אדלברג-כשר

אנחנו עובדים לפי הכללים - - -

כרמית ויץ-ספיר

אתרי אינטרנט שעוסקים בביקורת תקשורת, שהם אתרים חדשותיים, שהאנשים שמחזיקים את האתרים הללו לא מקבלים תעודת לע"מ.

שירה מרגלית

העין השביעית? חשוב להגיד את השמות.

כרמית ויץ-ספיר

הדבר השלישי הוא דו"ח הנפקת התעודות [שהופק על ידי לע"מ והופץ למשתתפים לפני הישיבה]. אני רואה את מגמת העלייה ואת הסטגנציה בבלוגים שהונפקו להם התעודות.

אותי נורא מעניין הפילוח הפנימי בהנפקת התעודות – איך זה מחולק? כי אם יש עורכים בעיתון שבו אני עובדת – מעריב -- שהתחילו כמגיהים שמעולם לא יצאו לשטח להביא ידיעה ומעולם לא ערכו ראיון, נורא מעניין אותי אם הם מחזיקים תעודה. ברגע שאנחנו לא נמנעים מההגדרה הערכית אז גם אנחנו לא נמנעים מהפילוח ויש תמונה ברורה יותר.

משה כהן

אני רוצה לגעת בכמה עניינים.

ראשית, מכיוון שאני דובר של משרד ממשלתי אייצג את אוכלוסיית הדוברים ואספר לכם שאנחנו בתוך "ואקום נורמטיבי" – אין כללים. לא חקיקה, לא תקשי"ר ולא הנחיות מסוג אחר משום גורם מטה לגבי איך שאנחנו צריכים להתנהג. לא מבחינת סטנדרטים ולא מבחינת בפניות של מי אנחנו מטפלים ומי לא. לא מבחינת מי האוכלוסיה שצריכה להיות זכאית לקבל את ההודעות השוטפות לעיתונות, לא מבחינת מיהו עיתונאי ומיהו לא, לא מבחינת היחס לבלוגרים. כ"א פועל לפי מיטב הבנתו ושיפוטו ומבחנים של שכל ישר.

בגלל הוואקום הזה בשעתו, ביוזמה של לע״מ והיה לי הכבוד להיות חלק מהדבר הזה, עשינו קוד אתי שבתוכו הכנסנו כל מיני עקרונות. אבל עדיין יש פער - - -

מיכאל בירנהק

מה יש בקוד האתי?
משה כהן

סטנדרטים – שאסור לשקר. לנהוג בשוויוניות בין עיתונאים. ציינתי לכם כדי להראות שיש דרישה מהשטח ואני בטוח שניצן יסכים איתי לאיזושהי הסדרה של הפעילות הזאת למרות שהשתמשנו בה - - -

ניצן חן

מבקש חדש שרוצה תעודת לע״מ – ולא עיתונאי – כי כל הרציונל הוא access – לאפשר גישה נוחה לאותם אלה שצריכים את התעודה הזאת לצרכים עיתונאיים תקשורתיים לוגיסטיים. כלומר, איש שמפעיל גנרטור לצורך נידת שידור לקשת או רשת צריך תעודת לע״מ.

באשר לקוד האתי של הדוברים, הנפקות פשוטה. מבקש חדש שלא מחדש אנחנו מחייבים אותו מ-2018 – בתיאום עם מועצת העיתונות – לעבור השתלמות אתיקה לפי כללי מועצת העיתונות. הגענו להבנה עם המועצה.

שירה מרגלית

מה ההבדל בין תעודת עיתונאי ותעודת לע״מ?

ניצן חן

נעשה את זה מסודר.

משה כהן

נגעתי בנקודה הראשונה – אי בהירות אצל הדוברים של משרדי הממשלה למי אני נותן שירות, מי יכול לפנות, מי יחכה בתור.

נדמיין סקלה שבה בצד אחד יש את משה נוסבאום מערוץ 2, ובקצה השני יש אנשים מן היישוב, גב׳ כהן מחדרה. פעם, בין לבין היו שניים-שלושה מקרים לא ברורים והיום יש כבר עשרים. יש היום אתרים של עמותות שמייצרים המון עבודה והיו רוצים לקבל בוודאי תגובות והודעות שלנו בזמן אמת. כבר אירעו דברים מהסוג הזה [בקשות שהוגשו]. יש דוקו-אקטיביסטיים למיניהם, דפים חברתיים. ״צדק חברתי״ למשל משדר שידורים חיים מהפגנות על הגז או הפגנות נגד היועמ״ש. זה שידור טלוויזיה לכל דבר. זה שידור, לא יעזור שום דבר. אם אנשים כאלה ירצו תגובה, סביר להניח שאני אתן להם.

יש היום גם זן חדש של עיתונאים – גופים דו מהותיים – גם עיתונאים וגם מגישים עתירות. הם שחקנים בבג״ץ וגם עיתונאים שמסקרים אותי ולכן אתה לא יודע איך לאכול אותם.

יש מנהלי קבוצות בטלגרם ובוואטסאפ שהם פועלים כמו סוכנויות ידיעות לכל דבר ועניין. כלומר, אנשים שהקימו קבוצה, שחיברו בתוכה את כל דוברי וכתבי הכנסת ועמית סגלים כאלה וכדומה. זה הפך להיות אימפריה. בד״כ לא מפרסמים שטויות, ואיך הם יבדקו ידיעות, אם אין להם תעודת עיתונאי? זה כמו סוכנות ידיעות רק בתוך הוואטסאפ.

אני לא נותן לאף אחד לחשק את שיקול הדעת שלי אלא מחליט לפי האינטרס. אני חושב שלא בהכרח צריך את התעודה הזאת. אם אנחנו קופצים למה שאני רוצה לומר בסוף – התעודה היא שריד למצב מנדטורי שבו יש שניים-שלושה עיתונים עם סמכות לשר הפנים לסגור אותם, שתי תחנות רדיו שפועלות מכוח חוק, ואפשר לנהל את זה. היום כולם עיתונאים, כולם בטוויטר. שירה, אם יש לך 200 אלף עוקבים,

ואם תפני אליי לתגובה, או שיפנה אליי "הצל" ויגיד לי שהוא עומד לקרוע לי את הצורה בפוסט ונותן לי הזדמנות להגיב – סביר להניח שאבחר להגיב.

ההסתכלות צריכה להיות פונקציונלית.

שירה מרגלית

אם יורשה לי. אתה קצת מערבב. אם מישהו כותב עליך פוסט, נניח אם שכולה, וחס וחלילה ברור שיש לך אינטרס אז לא צריך לבדוק אם היא עיתונאית או לא.

מיכאל בירנהק

הוא מקבל החלטה אד-הוק.

משה כהן

אתן לך דוגמה אחרת. תיארתם פקקים מטורפים שהיו בדרך [מירושלים לת"א], תאונה קשה בכביש 443. כרמית הייתה רוצה לסקר את האירוע, לאחר שהזדמנה למקום. האם תגידי לשוטר ששם את הסרט שחוסם את הזירה שאת עיתונאית? את צריכה להביא תעודת לע"מ, אחרת מי את בכלל? אחרת מישהי שאינה עיתונאית תבקש לעבור את המחסום, תוציא אייפון ותצלם.

יש אדם שצריך להיות מוכר כעיתונאי, אבל לא בטוח שהצורך הוא שהמעמד הזה צריך להיות ממשלתי.

מיכאל בירנהק

הבעיה היא שאם אני פרילנסר ואין לי מערכת ואולי אני לא חבר במערכת כי לא מקבלים אותי. מה עושים אז? אני רוצה לעבוד כעיתונאי ויש לי קוראים.

קרין נהון

השיטה הגרמנית מדברת על שישה מוסדות עיתונאים שמפיקים כל אחד את התעודות שלו.

משה כהן

בזה אני מסכם את הפתיחה שלי לכל הסשן כאן. יש לנו שתי חלופות וזאת ההצעה שלי אליך מיכאל מבחינת ניהול האירוע הזה:

החלופה האחת היא באמת כמו שאמרת להתחיל להמציא את הגלגל ולחשוב דרך הפונקציונליות בשביל מה צריך תעודה כזו, מה השימושים שלה, ולפי זה להחליט מי צריך לקבל את התעודה.

החלופה השנייה היא להסתכל על הקיים. קראתי את החומר שהפצת. הם [הוועדה משנת 2011] דשו בזה, ופשוט לראות בקיים איפה אפשר לעשות כמה תיקונים כדי שנתפוס בתוך הכללים גם את "המקום הכי חם בגיהינום" ואחרים שברחו לנו מבין האצבעות, ולהיות טיפה יותר צנועים. כי אנחנו פועלים בתוך ואקום ואין חקיקה שמגדירה מיהו עיתונאי ומיהו לא.

ניצן חן

בקליפת אגוז אנסה לענות. אני בכוונה לא אביע את דעתי.

לגבי מה ששירה אמרה. מהות התעודה – וב-2013 הוועדה הציבורית הקודמת השקיעה בזה המון אנרגיות ושינתה את השם מ"תעודת עיתונאי" ל"תעודת לע"מ". יש היום ארבע אגודות וולונטריות שמחלקות תעודות מטעמן כסוג של חברות במועדון. אלו הן שלוש האגודות – ירושלים, תל אביב, חיפה.

מיכאל בירנהק

שהם לא מדברים אחד עם השני. פועלים בנפרד.

ניצן חן

סקופ קטן. בתחילת דרכי בחנתי את האופציה להעביר את מקור הסמכות מהממשלה לאגודות העיתונאים. יש בעולם הכל מכל. מגרמניה – ששם משרד הפנים הסמיך שש אגודות פרטיות להנפיק תעודות על סמך קריטריונים שמשרד הפנים הגרמני קבע -- דרך ארה"ב ואיטליה.

משה כהן

כאן המקום להעיר שנשקול סיור לימודי גם באירופה וגם בארה"ב (צוחקים) - - -

ניצן חן

ליהי תשמח להציג, יש מצגת מוכנה. יש בעולם מכל הסוגים. מה שחשוב הוא שאנחנו לא קובעים מיהו עיתונאי אלא הרציונל הוא תעודת גישה ולכן תאורן ומאפרת מקבלים תעודת לע"מ.

קרין נהון

השאלות שלך נכנסות לפלונטר.

ניצן חן

בישיבה הבא נביא מיפוי. המגמה היא מגמת עלייה. ירדנו מ-2,864 ל-2,852 תעודות. אין בעיה לעשות את המיפוי כדי לדעת כמה מתוכם מדיה חדשה. המערכת מאפשרת זאת.

עוד מילה אחת. אני לא נעלב אם תגידו לי שאני "חייזר מנדטורי". ועדת העורכים נסגרה. פקודת העיתונות נעלמה. שנית, אידאולוגית, לע"מ לא רצתה להיכנס לעולמות של תוכן ולכן המדדים שלנו הם אך ורק כמותיים ולא איכותניים. אפשר להתווכח על זה. לע"מ אפשרה ניו מדיה כי הפייסבוק היה בתחילת דרכו וטוויטר בחיתוליו. לא נתנו מענה ואני לא בטוח שאפשר לחדש את הפלטפורמות החדשות אלא אם כן הן משלימות.

תנאי לקבלת תעודה הוא שהמבקש יעסוק בתחום התקשורת והחדשות, על כל סוגיו. חדשות הבידור וצרכנות – סבבה. אבל – חייב להיות חדשותי, אחרת אין לדבר סוף.

מיכאל בירנהק

הבעיה היא באמת בסוף עם אקטיביסטים שרואים עצמם גם וגם וגם.

ניצן חן

יש לאקונות קטנות שאותן פתרנו ערב כינוס הוועדה -- "המקום", "העין השביעית" -- ששם יש לנו סוג של לאקונה כי הכללים היום שהם כולם כמותיים ולא נכנסים לסוגיות של תוכן לא נותנים מענה או נותנים מענה חלקי. והראיה – אני מבחינתי מגיע כשכל הבעיות נפתרו – "המקום" ו"העין השביעית" נפתר. כי

יש סעיף שאומר "הונח לדעתה של הלשכה שהוא עסק במקצועות התקשורת באמצעי תקשורת", ושיקול הדעת שלו מצומצם ולא רחב.

למה אנחנו מתעקשים שתנאי הסף יהיו חדשות? גם אלדד יניב או "הצל", אם הוא יעמוד בתנאי הסף שמתעסק אך ורק בתחום החדשות - - -

מיכאל בירנהק

אין לך דרישה של "ייחוד המקצוע", אלא של "עיקר עיסוקו". שמעתי על דובר שעכשיו נמצא במעצר שמחזיק בתעודת עיתונאי.

ניצן חן

"עיקר עיסוקו" – משמע מישהו שעיקר עיסוקו הוא תחום החדשות. הוא לא יכול להיות נדל"ניסט ובמקביל לבקש תעודה.

משה כהן

אתה חייב להבהיר מה זה חדשות?

שירה מרגלית

גיא פינס הוא חדשות הבידור. אז למעשה כולם הם חדשות? לפי מה שאתה מתאר.

ניצן חן

נמשיל. יש "קירות בטון" ו"קירות גבס". יש אופציה לומר שכל מי שיש לו אייפון ידרוש תעודת עיתונאי. זה זילות התעודה - - -

מיכאל בירנהק

זה סמל סטטוס.

ניצן חן

אני חולק עליך. התעודה היא משאב מוגבל. נניח שיש שלושים מקומות היום לטקס של חנוכת השגרירות החדשה בירושלים. חמישה עשר מקומות לכתבים זרים ועוד חמישה עשר מקומות לתקשורת מקומית-ישראלית. על סמך מה נקבע אותה? לכן, הסיבה המרכזית שהממשלה או מועצת העיתונות, כשלא משנה מי המחלק -- ולפיכך בגלל שזה משאב מוגבל יש קריטריונים, אחרת ניתן לשמונה מיליון ישראלים.

ישנם עיתונאים שמנסים להגחיך את התעודה – שהיא מעניקה הנחה בגן החיות או בלובר. זה ניצול לרעה של התעודה, ולא בגין זה התכנסנו. התעודה מקנה גישה לעיתונאים שעיקר עיסוקם הוא בתחום החדשות.

הסיבה שאנחנו מקיימים קריטריונים על סמך תבחינים – שכיר, עצמאי, מקצועות תקשורת -- זה כדי לתת בהם סימנים כדי שנוכל לצמצם את היקף מספר העיתונאים לא בגלל שאנחנו נהנים להיות האיש הרע שקובע אלא בגלל שחייבים לצמצם כי זה משאב מוגבל. אם ניקח את ביקור טראמפ כדוגמה אז משרד רוה"מ או כל משרד ממשלתי אחר, יהיו לתעודה צבעים שונים וסגנונות שונים. למשל, בבית הנשיא יכולים לומר שיש להם מאה מקומות באירוע מסוים. תנאי פתיחה של כל הדוברים – בית הנשיא, משרדי הממשלה, מחסום ארז, גשר אלנבי, נתב"ג – לשקלא וטריא של הדובר הממשלתי -- הוא קבלת תעודת לע"מ ואחרי זה באות קטיגוריות נוספות כגון כתבי אופנה או כתבים מדיניים.

תעודות אגודות העיתונאים הן תעודות להנחה בסופר. התכנסות לגילדות העיתונות. זה לשכת עורכי הדין שתעשה לך הנחה - - -

שירה מרגלית

אז כל מי שרוצה תעודת עיתונאי צריך לפנות אליכם?

ניצן חן

כל מי שרוצה גישה למקורות ממשלתיים. למשל – הלווית פרס. למה היה לי ויכוח עם אתר "המקום הכי חם בגהינום"? כי הוא אתגר את הכללים על אמת. הוא אומר שהמשקל הסגולי של כל אחד מהמבקשים גדול מסך חלקיו. כלומר אותה שרון שפורר, עינת פישביין או חיים הר-זהב הם ארבעה אנשים שכל אחד מהם עושה עבודת תחקיר מאוד מעמיקה ללא קשר למספר הכניסות. הם עשו לנו תרגיל, ועמדו בכללים הקיימים, ואני מצדיע להם.

כרמית ויץ-ספיר

כשמסתכלים על ה-TGI, איך באמת אפשר לדעת כמה נכנסים? אני מדברת על פרינט. אנחנו מדברים על חשיפה. זה אומר שאף אחד במעריב ואף אחד בהארץ לא יכול לקבל תעודת עיתונאי.

ניצן חן

זה לא נכון. מנכ"ל מעריב מביא אישור מהמדפיס שלו. מעריב מדפיס כך וכך ומבחינתו זה מספיק. אני אומר בבירור: האם יש מקום להיבטים ערכיים. אני לא בעד. תעשו בעצמכם את היתרונות והחסרונות. אני חושב שבסוף תחליטו שאין לגעת בהיבט של התוכן.

מיכאל בירנהק

יש תנאי חדש שהזכרת, שאתם שולחים מבקש חדש לתעודה להשתלמות אתית. איפה זה כתוב?

ניצן חן

זה עוד לא מופיע בכללים. מועצת העיתונות צריכה לאשר את זה ואז נוסיף את זה.

מיכאל בירנהק

כשמועצת העיתונות החילה את כללי האתיקה שלה [על עיתונות מקוונת, בשנת 2003], היו בלוגרים וכתבי ניו-מדיה ואמרו שלא מקבלים את הכללים ולא רואים עצמם ככפופים להם.

האם אתה כופה לאנשים שלא רוצים להיות כפופים לכללים הללו להיות כפופים להם?

ניצן חן

לא. ההשתלמות באתיקה לאו דווקא צריכה להיות של המועצה, אלא אפשר להביא גם פתק מהשתלמות באתיקה מהאקדמיה או כל מקום פרטי אחר.

מיכאל בירנהק

אבל אז אתה מסתבך.

נניח ש"הצל" רוצה תעודת עיתונאי ואתה אומר לו לעשות השתלמות אתית. ואז, קרין קוראת משהו שהוא כתב ומוצאת הפרה של כללי האתיקה ואומרת לך לשלול את התעודה, כי הצל לא נוהג על פיהם. אתה תמצא אותך אוכף את כללי האתיקה ככה?

ניצן חן

בגלל הפערים בין התמורות הטכנולוגיות לבין הפלטפורמות החדשות שמאתגרות אותנו – "המבקשים החדשים" --- מדובר בהיקפים קטנים. רובם פלטפורמות משלימות. עובדים בכלכליסט, הארץ. יש להם פרינט והם גם בלוגרים בפלטפורמות. אין הרבה אנשים שהם רק בלוגרים. אין הרבה סלונה.

משה כהן

יש מנהלי וואטסאפ – שמשגעים את הדוברים - - -

מיכאל בירנהק

יש את טל שניידר, ואת החרדים שיש להם קווים - - -

ניצן חן

צריך לקחת בחשבון שלושה דברים.

ראשית, מדובר בתעודת גישה ולא תעודת עיתונאי.

שנית, אני אישית ממליץ לא להמציא את הגלגל כי אני יוצא מנקודת הנחה שהוועדות הקודמות צללו לחומר והניחו שיש לעשות אדפטציה לטכנולוגיה. כן לקבוע עקרונות בלבד שיהיו להם מגבלות ולא יהיה שטח פרוץ. כלומר, אם מחליטים שהטוויטר והטלגרם כן, אז שתהיינה מגבלות. ולא, זאת גזירה שלע"מ לא תוכל לעמוד בה.

שלישית, עצמאי ושכיר. כאשר יש לנו מקור סמכות ויש כתובת, חלק גדול מהבדיקות שהלשכה עושה מתייתר. ניקח את תומס פרידמן אפילו, וזאת סוגיה שהניו יורק טיימס התמודד איתה. הוא הפסיק להיות כתב שם וכתב בלוג. המודל העסקי של הטיימס עד לאותה שנה היה בחינם. האם תומס פרידמן – עם כל המשקל הסגולי שלו – מקבל תעודת טיימס או לא? התשובה של הטיימס הייתה לפתוח את הכללים מכמותי לאיכותני, שאם יש מבקש תעודה שמאחוריו שלושים שנות ותק בכלי תקשורת מוכר על ידם, הוא יקבל. זאת נוסחת פשרה שאולי תחליטו – האם לפרוץ את הכללים מפרמטרים כמותיים לפרמטרים איכותניים.

מיכאל בירנהק

כמה מקרים מגיעים אליכם לוועדת חריגים? לא ערר על סירוב, שזאת שאלה נפרדת.

ניצן חן

במקום שיגיע לוועדת השגה שהיא ערעור, החלטנו לעשות ועדת חריגים בנוהל הפנימי שלנו. זאת אינסטנציית ביניים שלא כתובה בכללים.

מיכאל בירנהק

אתה רשות מנהלית. הכללים לא יכולים לנעול אותך אלא מנחים אותך. תמיד יש לך שיקול דעת. השאלה איך מפעילים אותו.

ניצן חן

בין חמישה לחמישים בשנה.

אורנה אדלברג-כשר

אפילו פחות מחמישים.

ניצן חן

יש הצטברות של עיתונות מקומית באזור המשולש או עיתונות שלא בעברית שלא מגיעה למספרים הללו – עשרת אלפים כניסות.

יש הרבה מאוד שמנסים אותנו שיודעים שלא מגיע להם – יחצ"נים שמתיימרים להיות עיתונאים ועו"ד – שאינם עומדים בתנאי סף. לדוגמה, יש מישהו שאתגר אותנו שזרקו אותו מכל המדרגות בבג"ץ ואמרו ללע"מ "כל הכבוד". יש הרבה מאוד אנשים שהתעודה מאפשרת להם סוג של יוקרה, להיכנס לכל מיני קוקטיילים אבל מבחינתנו לא עומדים בתנאים בסיסיים. לא יכול להיות שמי שעיקר עיסוקו הינו מחלק סנדוויצ'ים או נדל"ניסט ויקבל תעודה. לכן זה לא מגיע בכלל לפתחה של וועדת החריגים.

אורנה אדלברג-כשר

עוד דוגמה היא מגזין "עולם הצילום והוידאו". היה שם מישהו שהוא מנכ"ל של חברה ולא נתנו לו כי זה לא העיסוק העיקרי שלו. הוא הגיש ערר בוועדת השגה וקיבל.

שירה מרגלית

אז למה נתת לו את התעודה, לאותו עו"ד, אם ברמה העניינית לא מגיע לו?

ניצן חן

כי אם בנאדם יש לו משרד עו"ד – וכתחביב יש לו טור, גם אם שבועי, בית המשפט העיר לנו שהוא יכול לעשות את שני התחומים בעת ובעונה אחת.

משה כהן

קחי לדוגמה עו"ד שעותר נגדנו אבל עובד גם בעין השביעית.

ניצן חן

איפה נכנסים החריגים? בתחום האפור – כמו עו"ד, כמו אקטיביסטים.

זה המקום להרחיב מעט על תפקידי לע"מ.

מה זה לע"מ? גוף ממשלתי שקיים כמעט שמונים שנה. מלבד העובדה שרוצים לקבוע קריטריונים בתקשורת הישראלית הם רגולטור בעיתונות הזרה. עיתונאי זר ללא תעודה הוא שב"ח. שם יש הרבה כאלה שמנסים, גם בתחום הפלסטינים, גם בתחום העיתונות הזרה וגם בארגוני אקטיביסטיים שהם לא עיתונאיים. כאן הדילמה היא כן דיני נפשות. כי אם הרשות המנהלית בשבתה כלע"מ טעתה ב"מקום החם", אז פישביין תעשה קצת רעש, אבל בתחום העיתונות הזרה ההחלטה היא קרדינלית כי יש כאן היבטים שקשורים בביטחון.

מיכאל בירנהק

בגלל זה יש לך תנאי שב"כ בכללים.

ניצן חן

הסיבה היחידה שלע"מ מחלקת תעודה היא הסיבה שאנחנו עושים בדיקה ביטחונית – הא ותו לא. כיוון שהתעודה הזאת היא תעודה שחלק מהאנשים לא מקבלים אותה כיוון שיש עליהם שיקולים ביטחוניים כאלה ואחרים, זאת הסיבה המרכזית כאמור -- נוסף על היות התעודה משאב מוגבל – ולכך אנחנו התכנסנו.

שירה מרגלית

נגיד שיש את כל הקריטריונים ולא רוצים להמציא את הגלגל, אבל אנחנו אומרים שהתעודה היא תעודת מעבר. בפועל, העו"ד הזה שיש לו שני עיסוקים עיקריים אף פעם לא מבקש להשתמש בתעודת המעבר ולא מטריח את עצמו להסתובב בשטח.

אני חושבת שאם אתה נותן תעודה לשנתיים ואומר "אתה צריך להראות לי ששלוש פעמים בשנה הגעת לכנסת" ואז נאפשר את התעודה. זה יאפשר סינון.

משה כהן

הרעיון גאוני, אבל מה תכליתו?

שירה מרגלית

אז אנשים יחשבו פעמיים. אם רוצים לשמור את זה על קבוצה שיש לה איזה ייחוד, למרות המחשבים והתקשורת, עדיין אם אתה עיתונאי -- צריך שיהיו לך מגעים פיזיים עם משהו שמשמש את תעודת המעבר. אתה תראה שזה יצמצם דרמטית את אלה שיבקשו.

ניצן חן

אין לי כלי אכיפה על הדבר הזה. אין לי פה דיוויזיות של אנשים.

מיכאל בירנהק

אנחנו רוצים להיזהר מלתעד את הפעילות של עיתונאים ואת האינטראקציה שלהם עם השלטון.

ניצן חן

אם תחליטו שהכל פרוץ אתם עלולים לפגוע בעיתונות המסורתית כי העולם בעידן הדיגיטלי פרוץ וכל אחד יקבל תעודת עיתונאי.

משה כהן

ניצן, בסקירה שלו, קשר בין הנפקת תעודה חדשה – לבין היכרות עם כללי האתיקה.

בעבודה שלי אני נתקל – במיוחד במגזרים – בערבוב שלא היה עובר במקום אחר מבחינה אתית בין דוברים ועובדי עירייה שבמקביל מחזיקים במקומון או באתר אינטרנט - - -

בקיצור, יש ערבובים.

מיכאל בירנהק

אני מודאג מהעובדה שהמדינה אוכפת כללי אתיקה. זה צריך ליהיכף מלמטה למעלה. כשאתה הופך את זה לתנאי סף, גם אם זה השתלמות - - -

ניצן חן

אתה צודק. זאת פעם ראשונה שלע"מ נדרשת לסוגיה שיש בה היבטים של ערכיות. יחד עם זאת, היא מנוסחת בצורה כ"כ עמומה ואווירית. לא המדינה אמורה לאכוף אלא מועצת העיתונות.

מיכאל בירנהק

העניין כאן הוא הסטטוס של העיתונאים הותיקים וראיתי את זה בדיונים של הוועדה הקודמת. דני זקן הביע דעה ברוח "מי אלה החאפרים האלה". תעודת העיתונאי השלטונית לא יכולה להבחין בין עיתונאי רציני לעיתונאי לא רציני. לא יכול שהמדינה תעזור לגופים להחליט מי טוב או לא.

אנחנו לא צריכים לשחק במשחק הזה שבו אנחנו עוזרים לקבוצת עיתונאים ותיקה לנפות עיתונאים חדשים החוצה. אפשר לנפות אותם באמצעות נורמות חברתיות.

ניצן חן

למרות זאת, אני לא יכול לראות מיפוי בין מבקש חדש למבקש ישן. המדינה לא נכנסת לציציות. היא כאן אומרת שמבקש חדש צריך לצלול לקוד האתי של מועצת העיתונות, ויביא לנו תעודה – בין אם ממועצת העיתונות – שהיא זו שאמורה להעביר את ההסמכה.

מיכאל בירנהק

רע מאוד. החלטה מאוד רעה בעיני.

אני מכיר את תקנון האתיקה של מועצת העיתונות. אני חותם על העקרונות האתיים שלהם אבל אני יכול לראות מישהו שאומר שהוא מעדיף קודם לפרסם ורק אז לבדוק. אם גרם נזק, ומישהו יתבע אותו על לשון הרע ופגיעה בפרטיות – זה סיכון שהוא לוקח. הערך שלו של מידיות יותר חשוב וזאת אמת לשעתה ולכן יכול למחוק בקלות.

אלו לא ערכים שהייתי מחזיק בהם אילו הייתי עיתונאי או עורך ראשי אבל הם לגיטימיים וכשאתה מכפיף את זה למועצת העיתונות אתה מאמץ סל של ערכים שהם טובים לרוב העיתונאים אבל זן אחר יגיד שהם לא מקובלים עליו.

אני מדבר על מאתיו דראדג'– שהסיפור שלו שהיה שהניוזוויק הרג סיפור – לפיו לקלינטון היה רומן עם מוניקה לוינסקי. יש לו אתר מצ'וקמק להפליא אבל עם סיפור ששינה את העולם.

משה כהן

לא נתנו את הדעת לאנשים שעוסקים בפובליציסטיקה, כשזאת לא עיתונות שטח, אבל היא באכסניה של כלי תקשורת מוכר.

מיכאל בירנהק

אם הם מסתובבים בשטח, כמו יוסי ורטר.

כרמית ויץ-ספיר

אני מסכימה עם משה. כשאנחנו מדברים על גישה, אם נפרק את זה רגע, מה יש שם?

ניצן חן

דוגמה מהאירוע האחרון. לפני האירוע של טראמפ ביוני אודי סגל ובן כספית ביקשו תעודה, כי בחיי היום יום הם לא צריכים תעודה. זה לא סמל סטטוס כי אם כלי עבודה ואלו התשובות שנתנו לכל הערכאות. זאת לא תעודה. זאת לא אסדרה של מקצוע העיתונות.

מיכאל בירנהק

זאת אסדרה עקיפה. אין מה לעשות.

ניצן חן

אנחנו רוצים לעשות מיפוי כרטיסים לאירוע. איך נתן את הכרטיסים לכולם? אחד מהתנאים הראשוניים הם אלה שצריכים את הגישה – ולכן איש הטלפרונטר והמאפרת צריכים את הגישה.

מיכאל בירנהק

אבל באירוע של טראמפ לא תיתן תעודות למאפרת אלא תגיד לאודי סגל 'לך תתאפר בחוץ' ותאפשר לו גישה.

ניצן חן

גם באירועי השבעים. המדינה רוצה להגביל את הכניסה לעיתונאים - - -

קרין נהון

כולנו מדברים על מהם הקריטריונים לתעודת עיתונאי ואתה מחזיר אותנו לנקודה שאתה לא קובע אותם, כי אתה בעצם תעודת גישה, תעודת לע"מ, אבל באותו הזמן רוצה לדעת מיהו עיתונאי. אנחנו בסוג של פלונטר כאן.

ניצן חן

אני למדתי דבר אחד. לא כל החוכמה אצלנו. בואו נראה מה קורה בעולם. מארה"ב – דרך קנדה, בלגיה, גרמניה – בהן אין הגבלות על הנפקת התעודה. למה עושים את זה?

בקנדה אנשים יותר או פחות שמרנים; כי לא ניתן היום בלי אסדרה של המקצוע לקבוע תבחינים שלא הכל יהיה פרוץ, קל וחומר במדינה כמו ישראל. בדרך לכאן הייתה דקירה בעיר העתיקה. באותו רגע המשטרה סוגרת את המקום בשטח סימון. למי היא מאפשרת להיכנס לסקר? למי שיש לו תעודת לע"מ? לכאורה, למה להגביל, זה חלק מחופש הביטוי, התנועה והגישה.

בעוד שלושה חודשים אנחנו עושים כנס יחד עם האינטרפול שבא ללמוד איך עושים גישה כשיש פיגוע ועורכים את האיזון בין חופש התנועה - - -

קרין נהון

אני הולכת לפי הקו שלך, ירדתי מהשאלה הזאת אבל אתה מנסה לשכנע אותי שאתם לא בודקים מיהו עיתונאי ולא מסדירים את הנושא. במנדט שהראיתם לנו ניתן להסיק שאתם כן רוצים לראות מיהו עיתונאי. למה אתה מתבייש להגיד את זה? אתה ה-gatekeeper, קובע שהם -- המקרים האפורים -- הם לא עיתונאים.

ניצן חן

כרגע, בגבולות הגזרה של הוועדה, עומדות על הפרק רק הפלטפורמות הדיגיטליות החדשות. בוועדה הקודמת הסדירו את מספר הכניסות שייתכן שצריך לדון בהם מחדש או להלביש עליהם פלטפורמות חדשות.

משה כהן

זה הזמן לשאול שאלה. אם נניח היינו נשארים עם המצב הקיים ולא עושים שינוי מהותי ולא ממציאים את הגלגל - - -

כל הסיפור הזה כמו "המקום" – כמה אנשים זה? כמה אנשים מחכים בחוץ בקור, בגשם ומחכים להיכנס? כל זה בשביל מאתיים איש, תכניסו אותם ונגמור את הסיפור.

נניח שתהיה ועדת חריגים שמגמישה קצת.

ניצן חן

אין הרבה אנשים באזורים האפורים שלא נותנים להם להיכנס. אבל יש בחדר את מיטב המוחות בתחום התוכן הרלוונטי שאני רוצה להיעזר בהם. אריאל, זה הזמן שלך לומר למה אתה כן לוחץ לפתוח - - -

- - - - הפסקה - - - -

אריאל איתן

בעבודה היומיומית, מבחינת הבקשות שבפועל קיבלנו למתן תעודות לע"מ לפלטפורמות החדשות, מדובר בבקשה אחת-שתיים. כלומר, אין לנו באמת יותר מידי אנשים שמבקשים לקבל תעודות. אבל, כששינינו את הכללים לבלוגרים, התחושה היא שמי שכתב אותם לא הבין מה זה בלוגרים והמושג הוא מיושן כיום.

הרעיון שאני דחפתי הוא שנדון באותן פלטפורמות שאם לא נדון בהן כיום – יתדפקו על דלתנו. יותר נכון בסופו של דבר שאם וכאשר נחליט לשנות את הכללים, רצוי שאותן המלצות - - -

קרין נהון

תהיינה גנריות ולא פר-פלטפורמה.

אריאל איתן

אנחנו צריכים לתת מענה. מקצוע העיתונות משתנה לנגד עינינו. ראיתי שאין ברירה, אנחנו שם ותפקיד העיתונות משתנה והשאלה אם מפעיל דף פייסבוק שיש לו שני מיליון אוהדים משפיע יותר מכתב באתר מקומי של קריית גת. אם לו מגיע תעודה ולשני לא – זאת בעיה.

ניצן חן

אף מדינה לא קבעה זאת.

מיכאל בירנהק

כשהגילדה קובעת לעצמה היא קובעת מה שנוח לה, בעוד שאתה כמדינה לא יכול לקבוע זאת כי אתה הציבור.

המתח בין לעשות כלל או כללים שניטרליים לטכנולוגיה, נתקל במתח ישיר עם הרצון לשקול שיקולים טכניים ולא ערכיים. אם אנחנו מתעלמים מסוג הפלטפורמה אנחנו הולכים לשאלה של "מיהו עיתונאי" או "מהי עבודה עיתונאית" גם אם - - -

קרין נהון

המדד של ניצן מכיל גם קריטריונים איכותניים לחלוטין, גם אם הוא לא אומר את זה.

אריאל איתן

כשהוועדה תסכם את הדיונים אתם תראו שלא נוכל להיכנס לתחום האיכותני והתחום הכמותני יהיה הקריטריון שלפיו נוכל לגבש המלצות. גם בהמלצות הגנריות לא יהיה מנוס מאשר לקבוע קריטריונים כמותניים כאלה או אחרים.

אני מרגיש שהדיון קצת גלש מהשאלה – האם כן תעודה או לא – ויש להחזיר אותו למקום שלשמו התכנסנו – לנסות ולהתאימם לצרכים של היום ולצרכים של השנים הבאות.

מיכאל בירנהק

גלשנו כי חשוב שזה יהיה על השולחן ונראה לאן נתכנס. אני אחדד כמה דברים.

הקריטריון בעיתונות המודפסת הוא של תפוצה ובעיתונות המקוונת הוא של מספר כניסות.

אריאל איתן

לאו דווקא. מדובר על חשיפות.
מיכאל בירנהק

הקריטריון הזה בעייתי כי אנשים מעלים משהו לבלוג או לאתר שלהם אבל מפיצים את משנתם בחמש הפלטפורמות החביבות עליהן.

בנוסף, יש אפשרות לזייף.

קרין נהון

העמוד שבו כתבתם "נימוקים לתעודת עיתונאי" האם מדובר על נימוקים לעתיד שאתם רוצים שנחשוב עליהם?

אורנה אדלברג-כשר

הכוונה היא לנימוקים שמבקשי התעודה מעלים כדי לקבל את התעודה [במסמך שנקרא 'תעודת עיתונאי – סקירה ונתונים' בעמוד 2 למטה – 'נימוקים לקבלת תעודות'].

מיכאל בירנהק

אני רוצה לחשוב מה אנחנו עושים הלאה ולדבר על סדרי העבודה שלנו - - -

קרין נהון

אני חוזרת לסקירת הנתונים. בעמוד הראשון אתם מדברים על מטרת התעודה שהיא מקנה גישה למקורות מידע שונים. זאת לא גישה פיזית אלא digital access ו-accessibility. אז אני תוהה מדוע לא ראוי שאנשים מן השורה יגיעו למידע זה במידי. כאן מדובר על משהו אחר ואני רוצה שתבהיר לנו.

ניצן חן

רואים שעשית שיעורי בית. הייתה אבולוציה לתעודה. במקור – הייתה גישה טהורה. עם השנים, המדינה אמרה שיש לאקונה פה ולאקונה שם והלבישו דברים מסוימים. למשל, היום, במעברים ובגבולות – התנאי לעבור לירדן במעבר אלנבי – הוא תעודת לע"מ.

מיכאל בירנהק

להבדיל מאזרח?

ניצן חן

לאזרח אסור.

למשל גם בהנהלת בתי המשפט. ב-2011, בגלל כל מיני בעיות, כולל עתירה מנהלית שלדעתי מופיעה בסקירה, החליטה שלצורך עיון בתיקים - - -

משה כהן

הוחלט שמקרה פרטי של תקנות העיון הוא כללי העיון לעיתונאים.

ניצן חן

גורמים שלטוניים אמרו – איך נסמן? באמצעות הסימון בתעודה. כי צריך לקבוע תבחינים.

מיכאל בירנהק

חוץ מעתירות נגדכם חיפשתי לראות אם יש מקרים כמו בארה"ב אם יש חיסיון לבלוגרים, לראות אם משתמשים בארץ בתעודת לע"מ כאינדיקציה כדי לראות אם האדם הוא עיתונאי או לא.

משה כהן

שוברים שתיקה דרשו חיסיון עיתונאי.

ניצן חן

הדוגמאות הללו ממחישות את האבולוציה שעברה התעודה. בחיים האמיתיים מתקשרת אליי דוברת המשטרה או גורמי בטחון בכירים - - -

מיכאל בירנהק

בסדר, התעודה יכולה לעזור לגורמים שלטונים כשהם רוצים לקבל את ההחלטות שלהם. בחוק נתוני תקשורת יש יחס אחר לעיתונאים, כמו גם חוק האזנת סתר, כשהעיתונאי לא חשוד בעבירה בעצמו.

ניצן חן

למה אני פחות מוטרד ממה שקרין אמרה? נכון שלע"מ מגבילה גישה, אבל אם יש לנו את עינת פישביין שבגלל שהמשקל הסגולי שלה הוא גדול – היא תקבל גישה למסע"ת, גם אם יש לה קבוצת וואטסאפ.

נניח עמית סגל, שיש לו עשרת אלפים עוקבים כאן ומאה עוקבים שם, פורש מחברת החדשות ונותן לכל דכפין את מרכולתו העיתונאית. האם יכול להיות ששר כלשהו יגביל את הגישה שלו?

נניח שאם "הצל" היה מוביל דעת קהל ויבקש מאיתנו תעודת לע"מ.

מיכאל בירנהק

זה יהיה יותר שרירותי, כי אז השר שלא אוהב את עמית סגל יכול להפלות אותו כי הוא לא עיתונאי מכיוון שהוא לא בא לא טוב פוליטית. ברגע שהוא עיתונאי הוא לא יכול להפלות אותו – במסיבה שפתוחה לכל העיתונאים.

ניצן חן

גם פרסום שלילי הוא פרסום.

רונית ברמן מכליס

אני רוצה להזכיר. מדובר בהנחיות פנימיות בסופו של דבר. הרעיון הוא כללים גמישים שיסייעו לרשות לעשות את תפקידה. אבל בבואכם לשקול את מכלול השיקולים אתם צריכים לחשוב מבחינת ההמלצה הסופית גם ברמה הפרקטית בסופו של דבר.

בסופו של דבר מוגשת בקשה. אורנה מקבלת אותה. היא צריכה לדעת מה לעשות איתה. היא לא צריכה לחשוב על דוגמה ועל עמית סגל.

לכן, ראשית, אני רק מציפה את זה רק מבחינת - - -

קרין נהון

אתם לא יכולים לצאת לציבור עם כללים ארכאיים. אז אתם חוטפים את כל הריקושטים על הראש.

רונית ברמן מכליס

צריך לענות על כללים של שיקול דעת שרשות אמורה להפעיל. בקביעת ההנחיות כפופה הרשות למגבלות החלות על שיקול הדעת המנהלי – סבירות, מידתיות, שוויון וכו'. הרשות מחויבת לפעול על פי הכללים, אלא אם כן ניתן להצדיק סטייה מהם בטעמים ראויים ועניינים. יש להימנע ממצב בו הגשת בקשה תהפוך למעין חור שחור שמישהו שולח בקשה ואין לו שמץ של מושג מה ניצן הולך לעשות איתה.

מיכאל בירנהק

הכוונה שזה לא יהיה שרירותי. יש מתח מובנה בין כללים – כשהכלל ברור ועשוי להיות שרירותי – לבין סטנדרט שנותן המון שיקול דעת, אבל הוא גם לא צפוי ולא וודאי; ואז יהיו הרבה ויכוחים.

רונית ברמן מכליס

צריך להיזהר מהפיכת החריגים לכלל.

מיכאל בירנהק

יש המון חקיקה היום שזה מודל שאני חושב להציג שנותנת שיקול דעת אבל מבנה את שיקול הדעת. לומר שלרשות יש שיקול דעת אבל יודעים מהם כללי המשחק.

רונית ברמן מכליס

אז מה בעצם מקנה התעודה? המתח שסביבו כל הזמן התעודה עם התעודות האלה לא רק בבית המשפט.

זה באמת נע בין הטענה שמבחינתנו היא עובדתית, שתעודת לע"מ היא לא תנאי או אישור לעיסוק כעיתונאי, ומצד שני, היא לא חסרת כל חשיבות ויש לה חשיבות מעשית למקצוע, אחרת לא היו מבקשים אותה ואולי לא היו נמנעים לתת אותה.

אורנה אדלברג-כשר

בתור מי שעוסקת בזה הרבה שנים אני מסכימה. אנחנו צריכים לדעת נתונים כמותיים ולא להיכנס לנתונים איכותיים. חד משמעית אין להפעיל שיקול ערכי. זה לא במנדט שלנו.

קרין נהון

גם נתונים איכותניים אפשר לכמת.

מיכאל בירנהק

אני עוצר – השיקול ברור. איך לפרק אותו הוא אתגר שלנו.

אני רוצה לדבר על צדדים טכניים של איך אנחנו מתקדמים. כמו בוועדה הקודמת אני חושב שנבון לעשות פנייה לציבור. בוועדה הקודמת פרסמו מודעה בעיתון. איני יודע איפה. ליהי תיקח את הנוסח הקודם ותשכתב אותו לפי כללי הוועדה החדשים. נבקש חוות דעת. חלק יגידו לנו לזרוק את הכל לפח. אנחנו יכולים לנחש מה יהיה מנעד התגובות אבל אולי מישהו יכול להעיר על צורך שלא ידענו עליו.

משה כהן

אכן התרשמתי שהדברים נטחנו עד דק. דיברו וחפרו והביאו בלוגרים. לא בטוח שיש הרבה מה לחדש.

כרמית ויץ-ספיר

אני חולקת עליך. מספיק מה שקפץ לי לעין. אני מסתכלת על הגבלת שטחי פרסום. ברור שהתמונה השתנתה לחלוטין.

מיכאל בירנהק

דיברנו על זה קרין ואני. גם באתר אינטרנט, ה-turnover, הרי אתה לא מוחק את זה מהאתר - - -

קרין נהון

למשל הדרישה שש-90% צריך להשתנות מידי יום ו-50% בשבוע [כפי שרשום בכללים], אבל בפועל רוב התוכן נשאר שם ולא משתנה.

כרמית ויץ-ספיר

סליחה שאני נטפלת ל-Ynet. חלק מהותי שם מהסך הכל הוא תכנים שיווקיים, יחסי ציבור שעומדים מאחורי הדבר הזה.

שירה מרגלית

אבל הוא מתעדכן בתוכן חדשותי מידי שעה. תסתכלי כמה פעמים ביום הוא מתעדכן.

מיכאל בירנהק

בואו נפרסם מודעה. יש לנו פגישה ב-7/5 ולאחר מכן ב-14/5. צריך שהלו"ז של התגובות יהיה שבוע לפני ב-30/4.

איך מוגשות התגובות?

ניצן חן

עושים אתר ספציפי.

מיכאל בירנהק

ואז תהיה לנו גישה לזה?

ניצן חן

אורנה תרכז ואז תעביר לכל חברי הוועדה. אפשר להסדיר כניסה.

מיכאל בירנהק

זה גלוי לציבור? כל אחד יכול היה לראות?

אריאל איתן

אנחנו יכולים לייצר דף נחיתה – לינק שיהיה פתוח למי שיש לו את הלינק. אם אני כתבתי, אנשים לא יראו את התשובות שלי ואני יכול לשלוח לכם את הדוחות שאנשים כתבו.

מיכאל בירנהק

כשאנו מזמינים את הציבור, אנחנו רוצים שכולם יראו את זה. שקיפות.

משה כהן

אני זורק רעיון. אולי פעם אחת ננסה בצורה אחרת. ישנם כאן מיטב המוחות. נראה מה אנחנו מסוגלים לייצר לבד ולאחר שננסח הצעה נעביר אותה להשגות של הציבור.

מיכאל בירנהק

אבל אם יבואו ויאירו את עינינו ונגיד איך "מיטב המוחות" פספסו את זה – נזרוק את הכל לפח.

ניצן חן

מה יהיה בפנייה? הרי אנחנו יודעים מה הם יגידו? יבואו המקומונים הערביים והרוסים ויגידו שאנחנו לא נותנים לא העדפה מתקנת כי לא מגיעים לעשרת אלפים כניסות.

מיכאל בירנהק

אני חושב שיש ערך לשיתוף של הציבור גם אם לא נופתע. בואו ניתן את הצ'אנס.

אני רוצה לשמוע את עינת פישביין. אני יכול לשאול אותה כי אני מכיר אותה אבל אני רוצה לשמוע את עמדתה המוסדית, המסודרת והפומבית. העמדות צריכות להיות פומביות מלכתחילה ובכך יאפשרו סינון – כשהכל מתפרסם והכל גלוי לכולם. אני לא רוצה שיתחילו לסגור פינות אישיות - - -

ברשותכם, בואו נתקדם במקביל. ליהי – את תנסחי את הנוסח הראשוני ונגלגל אותו בינינו. ואריאל – תבדוק בבקשה את העניינים של האתר, כשנשאף שהדד-ליין לתגובות יהיה ה-30/4. מבחינתי הוא יכול להיות מופץ מחר.

ניצן חן

מה מחליטים לגבי השימוע בעל פה?

מיכאל בירנהק

ניצן העלה בהפסקה האם אנחנו רוצים אנשים מסוימים לדבר איתנו בפורום הנכבד הזה. אפשר לשמוע בשיחה בעל פה נקודות ולהבין אותן יותר טוב. יש חסרון והוא שנוצף באנשים שנתקשה להכיל אותם. אנחנו משאב מוגבל.

אנחנו יכולים להציע, כפי שרונית הציעה וזה טוב, שנשמור לעצמנו את הזכות להזמין ומי שלא רוצה לבוא שלא יבוא.

ליהי שפירא

אנשים שהוועדה תחליט?

קרין נהון

זה נותן לנו טווח פעולה רחב יותר. שיקול דעת לפנות לאנשים שמצד אחד לא שלחו חוות דעת ומצד שני שלחו חוות דעת ואנחנו רוצים להתעמק בה.

מיכאל בירנהק

מי שמבקש אנחנו נשקול.

שירה מרגלית

בהנחה שיש תעודת עיתונאי – ולא חוזרים לדיון האם צריך – כל הגרפיקאים והגנרטורים - - -

כדי לייצר סינון. אנחנו כן רוצים לשמור על סטטוס. אני הייתי שוקלת ברצינות להנפיק להם תעודות לע"מ – הפקה. הם לא עיתונאים. יש כן הבדל ואם זה משמש כתעודת מעבר יש לו תעודת מעבר של לע"מ - הפקה.

אורנה אדלברג-כשר

היו קטגוריות בעבר כגון טכנאי שידור, עוזר תקשורת, עיתונות מקומית.

מיכאל בירנהק

אני מבין שיש איזשהו פורום דוברים שהוא לא נורא פעיל.

ניצן חן

הוא מאוד פעיל. לע"מ מרכזת את פורום דוברי הממשלה שפעיל ברמות מטורפות; וגם סיורים והכשרה. דעתם חשובה מהכיוון ההפוך, לא רוצים שכל פעיל בוואטסאפ יקבל תעודה. יגיד לך משרד המשפטים, 'משרד בינוני', את יודעת מה קורה לו בין שש לשבע בערב? יצטרך לתת לכל אחד ואחת הודעות לעיתונות.

משה כהן

ואז רוצה לבדוק מידע, ומגיש שאילתא, ואין לזה סוף.

מיכאל בירנהק

אולי מסקרן להבין את הגישה. מתי ממציאים לעצמם קריטריונים ומהם הקריטריונים. האם נוכל להעביר להם משאל שאותו ננסח?

משה כהן

זה מורכב. יש כתבים צבאיים למשל שקובעים מי ניכנס לתא שלהם [כ"צים].

מיכאל בירנהק

אני רוצה לשאול אותם. זה לא יהיה שאלון ארוך.

שירה מרגלית

כמה קבוצות כאלה חשובות יש לך בוואטסאפ – פורום דוברים?

ניצן חן

יש עשרות.

שירה מרגלית

אפשר לעשות מדגם. לקחת מעשר קבוצות בנאדם אחד ולזמן אותו.

מיכאל בירנהק

אני רוצה לעשות משאל. לשלוח שאלון. איך הם מתנהגים. אני שולח לדובר ולא לציבור.

משה כהן

לשאול את יחידות הדוברים ואת יחידות הסמך איזו נפקות יש לתעודת לע"מ.

ניצן חן

מה עם כל השאר? שיש להם קבוצות וואטסאפ?

מיכאל בירנהק

אני מדבר על דוברי ממשלה. אני מבין שכל משרד קובע לעצמו, ובוואטסאפ מכניס את מי שבעל השפעה אבל כשבא לו - - -

ניצן חן

אם ניכנס לשם – אנחנו לא נצא מזה.

מיכאל בירנהק

אתם צריכים להבין טוב יותר מה הכללים באים לשרת. אני לא רוצה להציע הצעה מופרכת לחלוטין שלא מתכתבת עם השטח.

ניצן חן

רונית ההערה שלך חשובה. הנפקות של פתיחת השורות באה לידי ביטוי בפורום הכ"צים של דובר צה"ל שאחד העותרים נגדנו דרש תעודה והדבר ייאלץ את הרמטכ"ל לזמן אותו לתדריך בטחוני; וגם בפורום הדוברים קרה לנו מקרה דומה.

מיכאל בירנהק

פורום שהדובר מנהל אותו או העיתונאים בעצמם?

ניצן חן

ההחלטה שלכם – יש לתעודה נפקות לבין שלושה גופים לשישה גופים שנאחזים בתעודת הלע"מ, כמסנן ראשוני וכמחסום לפני הצפה.

מיכאל בירנהק

השאיפה היא להבין. לקבל תמונת מצב יותר טובה כי יכול להיות שהתשובה תהיה – בניגוד למה שאתה אומר – שלא שמים על התעודה, לא מעניין אותנו, אנחנו סומכים רק על עצמנו ועושים את הבדיקות שלנו. אנחנו רוצים את הפורום של הדוברים של משרדי הממשלה. אני אנסח את השאלון, אתייעץ עם החברים ואעביר לכם.

חברות וחברים תודה רבה.